

Kinderrechten (secundair onderwijs)

Inhoud

Inleiding.....	3
1 Kinderrechten in het Kinderrechtenverdrag.....	4
1.1 Internationale mensenrechten van minderjarigen	4
1.2 Voorgeschiedenis.....	4
1.3 Alomvattend en voor elk kind	4
1.4 Vier “P’s”	5
1.4.1 Protectie	5
1.4.2 Participatie	5
1.4.3 Provisie	6
1.4.4 Preventie	6
1.5 Vier uitgangspunten als rode draad	6
1.5.1 Geen discriminatie op school.....	6
1.5.2 Bij elke beslissing over een leerling neemt de school de belangen van de leerling als eerste in overweging	7
1.5.3 Elke leerling heeft het recht om (menswaardig) te (over)leven en zich te ontwikkelen	8
1.5.4 Elke leerling heeft het recht om zijn mening te uiten en om gehoord te worden.....	8
2 Kinderrechten in het schoolreglement.....	9
3 Kinderrechten in het project van de katholieke dialogeschool	9
3.1 Kwaliteitsvolle vorming op maat van de leerling.....	10
3.2 Groeien in volle mens- en medemens zijn.....	11
3.3 Iedereen gastvrij verwelkomen in een inclusieve school.....	12
3.4 Identiteit en diversiteit	12
3.5 Dialoog en leerlingenparticipatie	14
3.5.1 Klasniveau.....	14
3.5.2 Schoolniveau.....	14
3.6 Ouders als volwaardige partners	16
3.7 Genereuze, zorgzame en rechtvaardige school.....	17
3.7.1 Generositeit en zorg	17

3.7.2	Privacy en discretie.....	18
3.7.3	Bescherming tegen drugs en alcohol	19
3.7.4	Arbeid op school.....	20
3.7.5	Leefregels en sanctionering	20
4	Instrumenten/bronnen	21

Inleiding

Bij het uitwerken van een kwaliteitsvol zorgbreed en kansenrijk onderwijsbeleid vertrek je als school steeds vanuit de rechten van je leerlingen. Je respecteert de onderwijsregelgeving waarin die rechten vervat zijn. De internationaal verankerde kinderrechten (in het Kinderrechtenverdrag) vormen daarvoor het fundament.

Het Kinderrechtenverdrag biedt kinderen over de hele wereld een brede waaier aan rechten in alle levensdomeinen. We zijn er ons misschien niet altijd even bewust van dat die rechten ook sterk verweven zijn in het schoolleven van de leerling. De kinderrechten zijn vanzelfsprekend ingebed in alle fundamenteën en bouwstenen van het vademecum. Omdat ze zo fundamenteel zijn, brengen we ze hier afzonderlijk onder de aandacht.

De kerntaak van een school is om alle leerlingen kwaliteitsvol onderwijs te verstrekken en hen gelijke ontwikkelingskansen te bieden. Je wilt je leerlingen de ruimte geven om hun persoonlijkheid en unieke talenten te ontplooiën. Je streeft ernaar elke leerling ten volle voor te bereiden op het leven in de samenleving en te vormen tot een kritische en zelfbewuste burger. Het onderwijs staat ten dienste van het kind. Sterker nog: het is een recht van elk kind. Als school erken en verwezenlijk je dat recht. Je geeft je leerlingen dan ook kansen om actief bij te dragen en te participeren aan het schoolleven, om hun eigen mening te uiten en om ook effectief gehoord te worden. De stem van de leerling telt.

Het Kinderrechtenverdrag kan de spiegel zijn voor het beleid dat je uitwerkt. Tegelijk is het geen vrijblijvend document. Van ons wordt verwacht dat we minstens de kinderrechten respecteren. Het eerbiedigen van de kinderrechten is niet voor niets een [erkenningsvoorwaarde](#) voor scholen. Weliswaar kan je als school meer doen dan dat, zoals een echte pleitbezorger worden van de kinderrechten. In zo'n school zijn de leerlingen zich elke dag bewust van hun rechten en die van anderen (zoals hun medeleerlingen of leeftijdsgenoten in kwetsbare situaties), worden ze betrokken bij en denken ze mee na over hoe kinderrechten een sterke plaats in de school krijgen.

De kinderrechten hebben vooral uitwerking op schoolniveau, maar ze zijn relevant tot in de klas. Ze vormen jouw basishouding als leraar. Wat jij je leerlingen voorleeft, geef je hen ook door. De kinderrechten bieden je mogelijkheden om creatief en kritisch mee te werken, maar stellen tegelijk ook duidelijke grenzen.

De ontstaansgeschiedenis van het Kinderrechtenverdrag levert ons nuttige informatie om bewust met kinderrechten aan de slag te gaan. We leggen de link met het schoolreglement en benoemen de belangrijkste kinderrechten vanuit het project van de [katholieke dialogeschool](#).

De [Engagementsverklaring van het katholiek onderwijs](#) vormt de leidraad bij de toetsing aan de kinderrechten. Vanuit enkele citaten uit de Engagementsverklaring bieden we een overzicht van de kinderrechten die in je school van belang zijn.

1 Kinderrechten in het Kinderrechtenverdrag

1.1 Internationale mensenrechten van minderjarigen

Kinderrechten zijn de universele mensenrechten op maat van een bijzondere groep mensen. De rechten zijn van toepassing op minderjarigen, kinderen jonger dan 18 jaar. Mensenrechten zijn de fundamentele rechten en vrijheden voor alle mensen, ongeacht hun ras, huidskleur, geslacht, taal, religie, politieke of andere overtuiging, nationale of sociale afkomst, eigendom, geboorte of andere status. Ze vormen basisstandaarden voor een menswaardig leven, maar ze ontplooiën ook onze eigenschappen als mens, zoals onze intellectuele capaciteiten en unieke talenten.

Minderjarigen hebben, als kwetsbare groep van mensen, bijzondere zorg en bescherming nodig. In 1989 zijn de rechten van minderjarigen internationaal afgesproken en gebundeld in het Verdrag van de Verenigde Naties inzake de Rechten van het Kind (Kinderrechtenverdrag of IVRK). Alle landen van de wereld waren betrokken bij de opmaak van dat verdrag. De Belgische regering heeft het verdrag ook bekrachtigd. Daarmee belooft ze de rechten van kinderen steeds te respecteren, te beschermen en te verwezenlijken. Ze engageert zich ook om kinderrechten te vertalen in eigen wetgeving.

Dat er een opdracht is weggelegd voor onze regering betekent niet dat we als leraar, directeur, bestuurder of netwerkvereniging geen rol te vervullen hebben. Integendeel, het is van belang dat we een actieve rol opnemen.

1.2 Voorgeschiedenis

De voorgeschiedenis van het Kinderrechtenverdrag leert ons veel over de waarde en het belang van het verdrag. Het Kinderrechtenverdrag is er niet zomaar gekomen. Na de Tweede Wereldoorlog groeide het besef dat de mensheid toch wel tot verschrikkelijke dingen in staat is en dat er nood is aan afspraken waaraan de hele wereld zich moet houden. Dat leidde tot de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens in 1948. De Verenigde Naties beschouwden de erkenning van gelijke en universele rechten en de eerbied voor de menselijke waardigheid als een noodzakelijke vereiste voor vrijheid, verdraagzaamheid, rechtvaardigheid en vrede in de wereld.

In die tijd veranderde ook het kindbeeld. Het kind wordt van dan af gezien als een volwaardige drager van rechten en plichten en niet meer als iemand die alleen maar bescherming en zorg nodig heeft. Een kind moet ook de mogelijkheden krijgen om voor zichzelf en zijn rechten op te komen, om zelfstandig beslissingen te kunnen nemen. Vanuit dat gedachtegoed is in 1959 op internationaal vlak de Verklaring van de Rechten van het Kind ontstaan. Het is wel pas in 1989, met het Kinderrechtenverdrag, dat er een juridisch bindend document tot stand is gekomen. Het Kinderrechtenverdrag was het eerste verdrag met een alomvattend karakter.

1.3 Alomvattend en voor elk kind

Het Kinderrechtenverdrag omvat alle levensdomeinen in onze maatschappij:

- economisch (bijvoorbeeld verbod op kinderarbeid);
- politiek (bijvoorbeeld recht op vrije meningsuiting);
- sociaal (bijvoorbeeld recht op onderwijs);
- cultureel (bijvoorbeeld recht op vrije tijd);
- burgerrechtelijk (bijvoorbeeld recht op naam en nationaliteit);
- strafrechtelijk (bijvoorbeeld verbod op foltering).

Alle rechten zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. Elk kinderrecht is even belangrijk. Je kunt de rechten niet los van elkaar bekijken:

- Leerlingen voelen zich meer vrij om hun mening te geven (*recht op vrije meningsuiting*) in scholen die een participatief klimaat faciliteren (*recht op vereniging en participatie*) en leerlingen de nodige informatie geven (*recht op passende informatie*).
- Leerlingen die met een lege brooddoos naar school komen (*recht op passende levensstandaard*), komen moeilijker tot leren (*recht op onderwijs*). In de strijd tegen kinderarmoede kunnen scholen hun steentje bijdragen door een netwerk op te bouwen met externe partners in de welzijnssector of met het lokaal bestuur, zoals:
  - [centrum algemeen welzijnswerk \(CAW\)](#);
  - [jongeren advies centrum \(JAC\)](#);
  - [openbaar centrum voor maatschappelijk welzijn \(OCMW\)](#);
  - [lokaal overlegplatform \(LOP\)](#);
  - [centrum voor leerlingenbegeleiding \(CLB\)](#).

Meer informatie vind je in de bouwstenen [Kwetsbaarheid en armoede](#) en [Netwerk van de school](#).

Alle jongeren hebben ook gelijke rechten. Niemand kan een specifiek recht van een minderjarige afnemen. Ook de jongere die bijvoorbeeld niet beschikt over wettige verblijfspapieren, blijft recht op onderwijs genieten. Behalve als één van de [decreta weigeringsgronden](#) van toepassing is, heeft die jongere dan ook recht op inschrijving in een school naar keuze.

1.4 Vier “P’s”

De kinderrechten kunnen ingedeeld worden in drie categorieën: protectie, participatie en provisie. Die drie soorten van rechten zijn nauw met elkaar verbonden. Het Kinderrechtenverdrag heeft ook - meer in algemene zin - aandacht voor preventie. Er zijn dus eigenlijk vier belangrijke “P’s”.

1.4.1 Protectie

Door hun kwetsbaarheid hebben kinderen nood aan zorgzame bescherming tegen handelingen of leefomstandigheden die nefast of schadelijk kunnen zijn voor hun ontwikkeling of welzijn. De protectierechten zijn daarop gericht.

Kinderen die in uitzonderlijk moeilijke omstandigheden leven, zoals in gewapende conflicten, krijgen bijzondere aandacht. Ook leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften genieten bescherming. Zij hebben op school recht op doeltreffende en passende maatregelen, zodat ze hun potentieel kunnen ontwikkelen en ze een volwaardig en actief leven kunnen leiden in de maatschappij.

1.4.2 Participatie

Kinderen zijn niet alleen een groep die bescherming nodig heeft. Ze zijn ook volwaardige burgers die zelf beslissingen kunnen nemen. Participatierechten geven kinderen een eigen beslissingsrecht over hun leven en de maatschappij. Ze laten kinderen toe een autonome actor te zijn, zodat ze kunnen meepraten en beslissen. Kinderen moeten zoveel mogelijk gehoord en beluisterd worden, zeker bij een beslissing die over hen gaat. Constructief samenwerken met de leerling is een uitgangspunt van handelingsgericht werken (zie bouwsteen [Continuüm van zorg](#) - inleiding (punt 4)).

1.4.3 Provisie

Provisierechten willen garanderen dat kinderen zich in de best mogelijke omstandigheden kunnen ontwikkelen door maatregelen te treffen of voorzieningen te creëren. Alle kinderen hebben effectief toegang tot onderwijs en alle kinderen moeten gelijke ontplooiingskansen krijgen. Ons land is verplicht om daarvoor alle passende maatregelen te nemen, onder meer via de geleidelijke invoering van het kosteloos onderwijs en het bieden van financiële bijstand als dat nodig is. Het moet ook maatregelen nemen om regelmatig schoolbezoek te bevorderen en schooluitval te vermijden.

Hoe wordt dat bij ons gerealiseerd?

- In België geldt de [leerplicht](#) van 5 tot 18 jaar. Jongeren zijn deeltijds leerplichtig op 16 jaar of als ze 15 jaar zijn én de eerste 2 leerjaren van het voltijds secundair onderwijs hebben beëindigd (geslaagd of niet).
- Als school mag je geen directe (bij de inschrijving) of indirecte (onredelijk hoge kosten aanrekenen) inschrijvingsgelden vragen. Kosten die aan ouders worden aangerekend, neem je op in de bijdragelijst van het schoolreglement. De bijdrageregeling moet overlegd en goedgekeurd worden in de schoolraad. De bijdrage die je vraagt moet steeds effectieve, aantoonbare en verantwoorde kosten omvatten. De [Commissie Zorgvuldig Bestuur](#) ziet toe op de naleving van het principe van kosteloze toegang (na een klacht of vraag). Meer lees je in de bouwsteen [Kwetsbaarheid en armoede](#).
- Scholen kunnen onder voorwaarden [extra-uren leraar \(GOK-uren\)](#) krijgen om een sterk gelijke-onderwijskansenbeleid te voeren. Meer lees je in de bouwsteen [Kwetsbaarheid en armoede](#).
- Er bestaan allerlei projecten en maatregelen om vroegtijdig schoolverlaten te vermijden en spijbelen en schoolverzuim aan te pakken (bijvoorbeeld [Samen tegen schooluitval](#), [aanpak van spijbelgedrag](#) ...). Lees daarover meer in de bouwsteen [Welbevinden](#).

1.4.4 Preventie

Soms spreekt men van een vierde “P”: preventie. Preventie is nodig om kwaliteitsvol onderwijs te leveren. Het is belangrijk dat je als school proactief inzet op de detectie van (kans)armoede om iedereen gelijke ontwikkelingskansen te geven en de ontplooiing van (kans)arme kinderen te bevorderen. (Kans)armoede leren zien en inschatten wat het met een kind doet, vereist inlevingsvermogen en vorming. Daarvoor werken heel wat scholen samen met vierde wereldbewegingen (bijvoorbeeld [ATD Vierde Wereld](#)) of met een ervaringsdeskundige in de armoede en sociale uitsluiting (bijvoorbeeld [TAO Armoede](#)). Meer lees je in de bouwsteen [Kwetsbaarheid en armoede](#).

1.5 Vier uitgangspunten als rode draad

In het Kinderrechtenverdrag zijn er vier rechten die je steeds moet samenlezen met elk ander kinderrecht om dat recht te kunnen respecteren en realiseren. Voor onderwijs kunnen we die rechten in de volgende vier uitgangspunten vertalen.

1.5.1 Geen discriminatie op school

Alle jongeren hebben dezelfde rechten, zonder enige uitzondering. Je onderneemt positieve acties om alle rechten van je leerlingen te bevorderen, hun gelijke kansen te geven en hen te beschermen tegen om het even welke vorm van discriminatie of vooroordeel. Dat uit zich bijvoorbeeld in het

antipestbeleid dat je voert, maar ook in hoe je je als school profileert bij inschrijvingen met een warm onthaal voor iedereen.

Van discriminatie is er sprake wanneer een leerling in een gelijkaardige situatie minder goed behandeld wordt wegens zijn herkomst, handicap, geslacht, geloof of levensbeschouwing, leeftijd, seksuele geaardheid, enzovoort.

Voorbeelden discriminatie

- De inschrijving van een leerling met een mobiliteitsbeperking (bijvoorbeeld in een rolstoel of met een scootmobiel) wordt geweigerd zonder de afweging te maken of de nodige aanpassingen redelijk zijn.
- In het schoolreglement staat dat jongens geen lang haar mogen hebben, meisjes wel.
- Enkel leerlingen die met ASS zijn gediagnosticeerd, mogen een hoofdtelefoon gebruiken tijdens het maken van een individuele opdracht.
- Een stagegever wijst een leerling af vanwege zijn buitenlands klinkende naam.

Er is geen discriminatie als het verschil in behandeling objectief gerechtvaardigd kan worden door een algemeen aanvaardbaar doel en er daarvoor passende en noodzakelijke maatregelen worden genomen. Ook is er geen sprake van discriminatie als het gaat om een ongelijke behandeling in omstandigheden die niet met elkaar te vergelijken zijn.

Voorbeelden geen discriminatie

- Voor de veiligheid van de leerlingen is het dragen van een hoofddeksel niet toegelaten tijdens de les lichamelijke opvoeding of tijdens de praktijkles.
- Een leerling met dyslexie krijgt meer tijd om een examen af te leggen.

Op de website van UNIA vind je [pedagogische tools](#) om vormen van discriminatie in de klas bespreekbaar te maken.

Je vindt ook interessant educatief materiaal op de website van:

- [studio Globo](#);
  - [herinneringseducatie](#);
  - [kazerne Dossin](#).
-

1.5.2 *Bij elke beslissing over een leerling neemt de school de belangen van de leerling als eerste in overweging*

Elke jongere heeft het recht om zijn belangen centraal te stellen bij maatregelen of beslissingen die hem aanbelangen. Ook op school respecteer je dat, maar wat is het belang van de leerling precies? Dat hangt af van geval tot geval.

Het is een flexibel en dynamisch concept, dat je steeds beoordeelt in de specifieke context. Je houdt rekening met de sociale en culturele achtergrond van de leerling (bijvoorbeeld veilige thuisomgeving, afwezigheid van ouders) en zijn individuele karaktertrekken (bijvoorbeeld leeftijd, maturiteit, geslacht, huidig cognitief, sociaal en emotioneel functioneren). Eventueel weeg je nog

andere relevante elementen af, zoals identiteit, veiligheid, recht op gezondheid en onderwijs. Je gaat na welk(e) element(en) in dat concrete geval zwaarder doorwegen.

Weliswaar is het perspectief of de mening van de leerling daarbij cruciaal. De leerling kan zelf het best invulling geven aan wat zijn belangen zijn. Betrek de leerling dus bij elke belangrijke beslissing die over hem gaat en houd rekening met zijn standpunt door er een passend belang aan te hechten. 'Passend' heeft te maken met zijn leeftijd, rijpheid en mogelijkheden. Zo nodig voorzie je in redelijke aanpassingen om ervoor te zorgen dat de leerling volwaardig kan participeren aan de beoordeling van zijn belangen. Zorg ook voor de vereiste informatie op maat van de leerling. Het [stappenplan van het Kenniscentrum Kinderrechten vzw \(Keki\)](#) kan je daarbij helpen.

Wanneer wordt het belang van de leerling zoal beoordeeld?

- bij onenigheid tussen ouders over de [schoolkeuze](#) van hun zoon of dochter;
- bij de [afweging van de redelijkheid van aanpassingen](#) voor een leerling met specifieke onderwijsbehoeften;
- als een zwangere minderjarige leerling haar klastitularis toevertrouwt dat ze een abortus wil laten uitvoeren en niet wil dat haar ouders het weten;
- als een conflict tussen leerlingen via [peer-mediation](#) (leerlingbemiddeling) wordt benaderd.

1.5.3 Elke leerling heeft het recht om (menswaardig) te (over)leven en zich te ontwikkelen

Elke jongere heeft recht op een menswaardig leven. Dat heeft niet alleen te maken met zijn basisbehoeften (bijvoorbeeld onderdak, voedsel, kleding), maar ook met zijn kansen tot leren en om zich voor te bereiden op een leven in de samenleving. In de eerste plaats zorgen ouders daarvoor. Als ouders dat niet alleen kunnen, moet de overheid hen daarbij helpen.

Ook de school heeft de verantwoordelijkheid om de nodige bescherming en zorg voor de ontwikkeling en het welbevinden van elke jongere te verzekeren. Je zorgt voor een veilige omgeving waarin je leerlingen zich goed kunnen ontwikkelen en ongestoord kunnen opgroeien. Je geeft je leerlingen wat ze nu en later nodig hebben om verantwoord en volwaardig te leven in de samenleving.

Hoe kun je daaraan werken?

- Je bouwt een sterk netwerk op met de welzijnssector en het lokale bestuur. Meer lees je in de bouwsteen [Netwerk van de school](#).
- Je verlaagt financiële drempels naar cultuur en geeft informatie over bijvoorbeeld de [UiTPAS](#).
- Je geeft [inspirerend burgerschap](#) stevig vorm.
- Je werkt participatief een geïntegreerd beleid op leerlingenbegeleiding uit (dat is een [decreta](#)le verplichting).
- In overleg met je leerlingen werk je aan een antipestbeleid. Meer kun je lezen in de bouwsteen [Welbevinden](#) en het fundament [Verbindend schoolklimaat](#).

1.5.4 Elke leerling heeft het recht om zijn mening te uiten en om gehoord te worden

Elke jongere heeft het recht om zijn mening te uiten over alles wat hem aanbelangt. Als school garandeer je een participatief klimaat. Je zorgt er onder meer voor dat leerlingen zich veilig voelen om hun mening te geven. Je luistert ook echt naar hun mening. Je ziet de leerling als een volwaardige partner en houdt in overeenstemming met zijn leeftijd en maturiteit rekening met zijn mening.

Hoe rijper de leerling, hoe meer rekening je met zijn mening zult houden. Het VN-comité voor de rechten van het kind stelt dat *“hoe meer een kind weet, heeft meegemaakt en begrijpt, hoe meer de ouder of andere juridische verantwoordelijken hun aansturing en begeleiding moeten omzetten in geheugensteuntjes en advies, en later zelfs in een gesprek op gelijke voet”* (Algemene Commentaar nr. 12 - 2009).

Aandachtspunten

- Je staat open voor dialoog met je leerlingen over alle onderwerpen die hen aanbelangen: over zichzelf, de klas- en lesorganisatie, leefregels op school, het schoolbeleid, het klimaat, de wereld ...
- Je biedt de nodige ruimte, tijd en materiaal. Denk na over het doel van het gesprek en hoe je leerlingen daartoe kunnen bijdragen.
- Je geeft je leerlingen nuttige en gepaste informatie om hun mening te kunnen vormen.
- Je creëert een veilige omgeving om in dialoog te gaan en zorgt ervoor dat iedereen eraan kan deelnemen.
- Je neemt de mening van je leerlingen ernstig. Je bent ervan overtuigd dat ze ook echt een bijdrage kunnen leveren aan het gesprek.

2 Kinderrechten in het schoolreglement

Het schoolreglement beschrijft de [rechten en plichten](#) van de leerlingen. Vanzelfsprekend respecteert het schoolreglement ook de kinderrechten.

Schoolreglementen gaan vaak uitgebreid in op de plichten van leerlingen, maar besteden minder aandacht aan hun rechten. Vanuit een kinderrechtenperspectief is het zinvol om de rechten uitdrukkelijk in het schoolreglement te benoemen. Die oefening kun je eventueel samen met je leerlingen doen.

Ook hier is het belangrijk dat het schoolreglement echt gekend en gedragen wordt door de leerlingen. Maak gebruik van inspraak en participatie bij de opmaak van of bij wijzigingen aan het schoolreglement. In het begin van het schooljaar kun je (nieuwe) leerlingen informeren over wat er precies in het schoolreglement staat. Bij onduidelijkheid geef je extra uitleg of kan een passage het volgende schooljaar herschreven worden. Daarvoor kun je een werkgroepje oprichten (eventueel met behulp van de leerlingenraad). Je deelt hen mee bij wie ze terecht kunnen als ze vragen hebben over een bepaald onderdeel van het schoolreglement of als ze een passage willen bespreken. Je kunt je leerlingen laten mee nadenken over bijvoorbeeld de leefregels op school.

<Samen kom je tot gedragen afspraken over bijvoorbeeld houding, gedrag en kledij. Leerlingen zijn vragende partij voor duidelijke, redelijke en onderbouwde leefregels. Leefregels die gemaakt zijn in overleg met de leerlingen, zullen doorgaans ook beter aanvaard en nageleefd worden.

3 Kinderrechten in het project van de katholieke dialoogschool

Samen werken aan een [katholieke dialoogschool](#) vraagt het engagement van leerlingen, ouders, leraren en andere personeelsleden, leidinggevenden en bestuurders. Kortom, iedereen die betrokken is bij onderwijs. De [Engagementsverklaring van het katholiek onderwijs](#) daagt iedereen die er leert, werkt en leeft uit tot samen school maken in dialoog met elkaar, om zo te bouwen aan

de samenleving van de toekomst. Een katholieke dialogeschool (h)erkent de kinderrechten. In wat volgt gaan we er dieper op in.

3.1 Kwaliteitsvolle vorming op maat van de leerling

Toegang tot passende informatie, recht op en doel van onderwijs, recht op vrije tijd, ontspanning en culturele activiteiten (artikelen 17, 28, 29 en 31 IVRK).

Elke jongere heeft recht op onderwijs. Dat recht omvat niet alleen de organisatie en toegang tot onderwijs. Het houdt ook in dat scholen kwaliteitsvol onderwijs verstrekken. In je lessen werk je samen met je leerlingen aan een positief, veilig en uitdagend leer- en leefklimaat. Je neemt de gepaste zorginitiatieven op maat van elke leerling. Hoe je daaraan kunt werken, lees je in de bouwsteen [Goed onderwijs - krachtige leeromgeving](#).

Recht op onderwijs impliceert ook dat je als school financieel toegankelijk bent, dat je bewust omgaat met schoolkosten en dat je, indien nodig, financiële bijstand verleent. Te hoge kosten zorgen ervoor dat onderwijs minder toegankelijk is voor kwetsbare gezinnen. Denk maar aan dure invulboeken of de leerling die tijdens het schooljaar wordt uitgesloten en nieuwe handboeken moet aankopen. Aandachtspunten voor een kostenbewust schoolbeleid vind je in de bouwsteen [Kwetsbaarheid en armoede](#).

Het betekent ook dat je al je leerlingen goed informeert en begeleidt bij onderwijs- en beroepskeuzes (bijvoorbeeld bij studieverandering, overgang naar de arbeidsmarkt of het hoger onderwijs). Meer kun je lezen in de bouwsteen [Onderwijsloopbaan](#).

Elke jongere heeft recht op rust, vrije tijd, spel en deelname aan culturele en artistieke activiteiten. Hoe kun je dat realiseren?

- Je waakt over een goed evenwicht tussen ontspanning en huiswerk. Huiswerk geef je omdat het zinvol is voor de leerlingen en niet omdat het een gewoonte is.
- Je legt een vakantietaak in de zomervakantie nooit op als sanctie, maar als remediëring.
- Je zoekt naar uitstappen die voor iedereen financieel haalbaar zijn zodat de kostprijs geen drempel vormt voor deelname.
- Je geeft remediëring bij voorkeur tijdens de lessen en niet tijdens de pauzes. Jongeren moeten zich kunnen uitleven.
- Je laat een leerling bij voorkeur een inhaaltoets afleggen in de les en niet tijdens de middagpauze.

Niet alleen onderwijs stimuleert de ontwikkeling van jongeren, ook een hobby na schooltijd draagt daartoe bij. Ook dan zijn gelijke kansen belangrijk. In Vlaanderen zijn er veel gezinnen die op het vlak van vrijetijdsbesteding worden geconfronteerd met een financiële drempel. Wat kun je als school voor hen betekenen?

- Je kunt leerlingen en ouders inlichten over vrijetijdsbestedingsinitiatieven, zoals de [UiTPAS](#) (spaar- en voordelenkaart), [Rap op Stap](#) of [Huizen van het Kind](#) (voor sport- en cultuuractiviteiten).
- Je kunt een [Brede school](#) zijn die nauw samenwerkt met organisaties uit de buurt, zoals de jeugdbeweging, sportverenigingen, toneelgroep of kunstacademie. Met een ruim en divers vrijetijdsaanbod creëer je meer mogelijkheden voor leerlingen en ouders om deel te nemen aan het lokale leven.

Meer informatie over vrijetijdsbesteding voor kwetsbare gezinnen kun je lezen in de bouwsteen [Netwerk van de school](#).

3.2 Groeien in volle mens- en medemens zijn

Recht op (over)leven en ontwikkelen, behoud van identiteit, vrijheid van meningsuiting, vrijheid van gedachte, geweten en godsdienst, verantwoordelijkheden van ouders, recht op en doel van onderwijs (artikelen 6, 8, 12, 13, 14, 18, 28 en 29 IVRK).

Als we jongeren willen vormen tot mensen die vrij en verantwoordelijk bijdragen aan de samenleving van vandaag en morgen, dan moeten we een sociale oefenplek zijn. Op school mogen leerlingen fouten maken en opnieuw beginnen. Met vallen en opstaan leren ze er dialogeren met anderen: ze nemen de tijd om vragen te stellen, te reflecteren en ze ontwikkelen een begin van empathisch vermogen. Ze verfijnen hun relationele en communicatieve vaardigheden. Ze leren op school zorg te dragen en verantwoordelijkheid te nemen voor de medemens, dier en natuur. Hoe je dat concreet kunt vormgeven, lees je in de fundamenten [Diversiteit](#) en [Verbindend schoolklimaat](#).

Het is ook belangrijk dat jongeren initiatief en beslissingen durven nemen en dat ze dat op een verantwoorde manier leren te doen. Door hen veelvuldig uit te nodigen tot kiezen, ervaren ze psychologische vrijheid. Met die vrijheid moeten leerlingen op een verantwoorde wijze leren omgaan, met respect voor de anderen. Ze weten dat eigen vrijheid niet kan leiden tot de aantasting van de vrijheid van anderen. Het opeisen van rechten houdt ook de verantwoordelijkheid in om de rechten van anderen te respecteren en om kinderen van wie de rechten worden misbruikt of ontzegd, te steunen en te beschermen. De ontwikkeling van initiatief en verantwoordelijkheid van je leerlingen kun je ook stimuleren door dat voor te leven en door de jongeren regelmatig uit te nodigen tot reflectie, coöperatief samenwerken, dialoog en engagement (zie ook de bouwsteen [Goed onderwijs - krachtige leeromgeving](#)).

Hoe leerlingen leren daarnaar te handelen, gaat samen met het [Gemeenschappelijk funderend leerplan](#) (leerplandoelen van de algemene vorming). Als school beslis je in welke vakken of projecten die leerplandoelen worden gerealiseerd. Met de digitale tool [LLinkid](#) kun je het Gemeenschappelijk funderend leerplan niet alleen op niveau van het schoolteam of lerarenteam, maar ook op jouw niveau (als individuele leraar) aanpassen. Je kan de voortgang op de klasvloer volgen en bijsturen vanuit het eigen pedagogisch project.

Als school sta je in voor het bevorderen van eerbied voor de grondrechten van de mens en de culturele en nationale waarden van kinderen. Je laat je leerlingen kennismaken met de kinderrechten. De actualiteit en dagelijkse situaties op school kunnen je daarbij helpen. Samen denk je na over de rechten en verantwoordelijkheden van jongeren en wat respect voor jezelf, anderen en de gemeenschap betekent. Als jongeren het belang ervan inzien, leren ze op een respectvolle manier voor hun eigen rechten en die van anderen op te komen (zie ook de bouwsteen [Goed onderwijs](#)).

Educatief materiaal rond kinderrechten vind je op de website van:

- [Kinderrechtencommissariaat](#);
  - [UNICEF België](#);
  - [DJAPO](#);
  - [Kinderrechtenschool](#);
-

-
- ['t Zitemzo](#).
-

3.3 Iedereen gastvrij verwelkomen in een inclusieve school

Non-discriminatie, behoud van identiteit, vrijheid van gedachte, geweten en godsdienst, bescherming tegen mishandeling en verwaarlozing, rechten van vluchtelingenkinderen, kinderen met een beperking, kinderen van minderheden of de oorspronkelijke bevolking (artikelen 3, 8, 14 19, 22, 23 en 30 IVRK).

Zowel een kind op de vlucht, een kind met een beperking, een leerling die elders definitief is uitgesloten, als een leerling van wie de ouders gescheiden zijn, moeten zich welkom voelen op school.

Beeld je in dat je uit je vertrouwde omgeving weg bent en in een land komt waar je de taal niet spreekt. Wat heb je nodig? Wat zou voor jou belangrijk zijn om je welkom te voelen? Hoe je een warm onthaal kunt creëren, lees je in de bouwsteen [Onthaal en inschrijvingen](#).

Wanneer ouders hun minderjarig kind in jouw school inschrijven, is de zorg voor die leerling vanaf dat ogenblik een gezamenlijke verantwoordelijkheid. Vanuit je pedagogisch project garandeer je brede zorg voor alle leerlingen en geef je iedereen (nieuwe) kansen. Als inclusieve school heb je oog voor de unieke talenten van elke leerling, met bijzondere aandacht voor wie het moeilijk heeft of kwetsbaar is. Je creëert een positief en veilig school- en klasklimaat om het welbevinden van elke leerling te bevorderen en tot betrokkenheid en verbondenheid te komen. Je zoekt mee hulp en geeft de nodige zorg en ondersteuning voor het kind dat wordt uitgewezen, dat thuis met geweld wordt geconfronteerd, dat de Nederlandse taal niet spreekt of dat een oorlogstrauma heeft.

Vanuit dat gedachtegoed houd je rekening met het volgende:

- De inschrijving van een leerling mag je niet weigeren enkel en alleen omdat de leerling [geen wettig verblijfsstatuut](#) heeft.
- Voor een leerling met specifieke onderwijsbehoeften ga je als school samen met de ouders na welke [redelijke aanpassingen](#) je kunt doen om de leerling zelfstandig en evenwaardig te laten participeren op school. Meer daarover kun je lezen op onze PRO.-pagina [Inschrijven onder ontbindende voorwaarde](#).
- Bij schoolverandering mag je het tuchtdossier en de tuchtmaatregel van een leerling [niet overdragen](#) aan de nieuwe school. De leerling moet met een propere lei kunnen beginnen.

3.4 Identiteit en diversiteit

Recht op naam en nationaliteit, behoud van identiteit, vrijheid van gedachte, geweten en godsdienst, rechten van kinderen van minderheden of de oorspronkelijke bevolking (artikelen 7, 8, 14 en 30 IVKR).

Jongeren hebben recht op een eigen identiteit. Ze mogen hun eigen taal spreken, hun eigen cultuur beleven, hun eigen geloofsovertuiging belijden. Ze mogen zichzelf zijn.

Op school aanvaard je ieders identiteit en is er ruimte voor dialoog. In gesprek met elkaar leert iedereen er de eigen identiteit vorm te geven, door die te ontdekken, erover na te denken en te verdiepen. Hoe je concreet daarmee op school kunt omgaan, lees je in het fundament [Diversiteit](#) en de bouwsteen [Taal](#). Voor leerlingen maken kledij en andere lichamelijke kenmerken ook een

belangrijk deel uit van hoe ze hun identiteit beleven. Houd dit in het achterhoofd als je leefregels opstelt.

Op school leren jongeren omgaan met wat eigen en wat anders is, met wat verbindt en wat onderscheidt. Zo kunnen ze bijdragen aan een open, zinvolle, verdraagzame en duurzame samenleving, waar een plaats is voor iedereen. Reflecteer over hoe je omgaat met nationale, culturele en religieuze verschillen tussen leerlingen en de effecten ervan op je leerlingen. Vraag je leerlingen om daarover mee na te denken. Houd de ruimte voor een gesprek met de samenleving voortdurend open. Jongeren die in dialoog gaan met culturen en subculturen, worden mede-eigenaar van vorming en cultuur. In dialoog gaan nodigt uit tot het erkennen en versterken van ieders culturele identiteit.

-
- Mogelijke doelen uit het [Gemeenschappelijk funderend leerplan \(eerste graad\)](#) zijn:
    - LPD 2: de leerlingen durven de eigen emotionele kwetsbaarheid verwoorden in een gepaste taal en met respect voor de eigenheid van een ander;
    - LPD 5: de leerlingen laten zien dat ze belang hechten aan respect en zorgzaamheid in een relatie;
    - LPD 11: de leerlingen laten zien hoe zij een bijdrage kunnen leveren aan een samenleving waar plaats is voor iedereen;
    - LPD 12: de leerlingen gaan respectvol en constructief om met individuen en groepen in een diverse samenleving;
    - LPD 40: de leerlingen verklaren mentale en lichamelijke ontwikkelingen van jongens en meisjes binnen de puberteit;
    - LPD 44: de leerlingen gaan respectvol om met vriendschap, verliefdheid, seksuele identiteit en geaardheid, seksuele gevoelens en gedrag, seksuele ontwikkeling en veranderingen in de puberteit;
    - LPD 55: de leerlingen leggen uit wat levensbeschouwing voor hen betekent;
    - LPD 56: de leerlingen dialogeren open en constructief met andere leerlingen over levensbeschouwing;
    - LPD 57: de leerlingen illustreren de waarde van levensbeschouwelijke verhalen, symbolen, rituelen, kentekens in de samenleving, de school en voor zichzelf;
    - LPD 58: de leerlingen leggen uit wat hen beweegt en hun leven zin geeft.
  - Inspiratie kun je ook vinden op de website van:
    - Katholiek Onderwijs Vlaanderen - [inspirerend burgerschap](#);
    - [Ella](#) (gender en etniciteit);
    - [Gender in de klas](#);
    - [Studio Globo](#) (diversiteit);
    - [UNICEF Kids](#) (gelijke kansen);
    - [Diva](#);
    - [Steunpunt diversiteit en leren](#).
-

3.5 Dialoog en leerlingenparticipatie

Recht op mening, vrijheid van meningsuiting, vrijheid van gedachte, geweten en godsdienst, recht van vereniging, toegang tot passende informatie (artikelen 12, 13, 14 en 15 en 17 IVRK).

In een participatief schoolklimaat praten en beslissen de leerlingen mee over de dingen die hen aanbelangen. Je staat als school open voor inspraak en luistert naar de ideeën, vragen, meningen, problemen en bezorgdheden van je leerlingen. Je betreft hen als een actieve partner in besluitvormingen. Je geeft hun daartoe heldere en betrouwbare informatie op hun maat en ook het vertrouwen en de geborgenheid om het woord te nemen.

Een positief, warm en communicatief klimaat verhoogt niet alleen het welbevinden en zelfvertrouwen van jongeren, maar stimuleert ook hun motivatie en betrokkenheid. Leerlingen krijgen een groter verantwoordelijkheidsgevoel. Ze leren samen te werken, kritisch te zijn en keuzes te maken. Ze ontwikkelen hun sociale vaardigheden en zelfregulerend vermogen. Het Kinderrechtencommissariaat wijst nog op andere voordelen van een sterk doorgedreven participatief beleid. Participatie zorgt ervoor dat het reilen en zeilen op school beter aansluit bij de noden en behoeften van de leerlingen en creëert een breder draagvlak voor beslissingen, afspraken en activiteiten van de klas en de school.

Participeren aan het schoolleven kan op verschillende manieren. Zowel formeel als informeel kun je aandacht geven aan de participatierechten van de leerlingen. Dat kan op het niveau van de klas of op schoolniveau.

3.5.1 Klasniveau

Om in je lessen de mening van je leerlingen te vragen over een bepaald onderwerp, stelling of thema, kun je werken met verschillende vormen, zoals een ideeënbus, proactieve cirkel, jongerendebat ...

Je kunt ook meer formele gesprekken organiseren waar jij met je leerling(en) in gesprek gaat (jongerencontacten). Dat zijn geplande gesprekken waarbij je eventueel het portfolio, stageverslag, werkstuk of rapport gebruikt. Je bespreekt het leer- en ontwikkelingsproces, het welbevinden en betrokken functioneren. Het doel is om écht met de leerling te praten. De leerling wordt uitgenodigd om zelf aan het woord te zijn en te reflecteren op zijn leerproces. De leerling krijgt feedback. Je spreekt eventueel acties af waar je samen aan zult werken. Meer over het voeren van gesprekken met leerlingen, lees je in de bouwsteen [Welbevinden](#).

Mogelijke doelen uit het [Gemeenschappelijk funderend leerplan \(eerste graad\)](#) zijn:

- LPD 36: de leerlingen beoordelen hun leerproces en -resultaat aan de hand van evaluatiecriteria;
- LPD 37: de leerlingen sturen vanuit het reflecteren op de sterktes en zwaktes van hun leerproces hun leeropvattingen, leerproces en leerresultaat (bij).

3.5.2 Schoolniveau

3.5.2.1 Formele participatie

Je kunt ook werken met een formele spreekbuis, zoals een jongerenparlement of leerlingenraad, voor beslissingen die de ganse schoolpopulatie aanbelangen. Je kunt je leerlingen inschakelen om het beleid op school mee vorm te geven. Het pedagogisch project, waarin de kinderrechten ingebed

zijn, vormt dan het kader waarbinnen de leerlingen nadenken over schoolactiviteiten, projecten, schoolverbeteringen ...

Je bent verplicht om een leerlingenraad als formeel participatieorgaan op te richten als 10 procent van de leerlingen erom vraagt. Die verplichting vervalt als leerlingen op een andere manier kunnen participeren, zoals in werkgroepjes of via een forum of jongerenparlement ... De leerlingenraad geeft op vraag van de schoolraad of uit eigen initiatief advies aan het schoolbestuur over alles wat leerlingen aanbelangt. Ook in de schoolraad zetelen er vertegenwoordigers van de leerlingen.

Enkele thema's waar je de leerlingen bij kunt betrekken:

- milieu- en gezondheidsbeleid, bijvoorbeeld het installeren van een waterfontein, het zoeken naar oplossingen voor het afvalprobleem, [MOS-school](#), [MOEV](#), ... Meer inspiratie kun je vinden in de bouwsteen [Gezondheid](#);
- leefregels in het schoolreglement;
- studieaanbod;
- speelplaatswerking, bijvoorbeeld speelplaatsafspraken, groene zone of een prikkelvrije zone;
- sport- en cultuuractiviteiten tijdens de middagpauze, speeltijden of uitstappen;
- projecten voor het goede doel;
- beleid tegen geweld en pesten (zie de bouwsteen [Welbevinden](#));
- schoolfeest of opendeurdag.

3.5.2.2 Inspraak bij conflicten

Bij de aanpak van conflicten is de investering in dialoog en verbinding onontbeerlijk. Als je een conflict herstelgericht benadert, peil je eerst naar wat er precies is gebeurd, welke gedachten en gevoelens daarbij speelden en wat er nodig is om de relatie te herstellen. Je laat de leerlingen aan het woord en laat hen zelf zoeken naar oplossingen.

Ook als je een sanctie oplegt, is het belangrijk om jongeren eerst te horen. In tuchtzaken moet de school in een moment voorzien waarop de leerling de kans krijgt om zijn versie van de feiten te geven en eventueel oplossingen voor te stellen (bijvoorbeeld bezwaren afzwakken, feiten ontkrachten, fouten toegeven, schuldbesef hebben of bereidheid tot herstel tonen). Vooraf moeten de leerling en zijn ouders ook het tuchtdossier kunnen inkijken om zich voor te bereiden op dat gesprek. Ze moeten weten wat de klassenraad adviseert en op welke gedragingen en feiten de directeur of zijn afgevaardigde zich in het tuchtdossier baseert.

Je kan ook inzetten op vormen van *peer support*, zoals leerlingbemiddeling, waarbij leerlingen die verwickeld zijn in een onderling conflict samenwerken om dat conflict op te lossen. Jongeren verwerven op die manier vaardigheden die ook later van pas komen en leren zorg dragen voor elkaar. De [Vlaamse Scholierenkoepel](#) helpt je om dat op je school te implementeren.

- Ga (in de eerste graad) aan de slag met het [burgerschapskompas](#) voor feedback van je leerlingen op het schoolgebeuren.
- Mogelijke doelen uit het [Gemeenschappelijk funderend leerplan \(eerste graad\)](#) zijn:
  - LPD 8: de leerlingen gaan constructief en oplossingsgericht om met conflicten in de klas en op school;
  - LPD 9: de leerlingen onderscheiden inspraak, participatie en besluitvorming in schoolse situaties, waarbij ze rekening houden met de rechten en plichten van iedereen;

-
- LPD 10: de leerlingen participeren actief in schoolse situaties waarbij ze rekening houden met de rechten en plichten van iedereen.
  - Meer over leerlingenparticipatie en de oprichting en samenstelling van de participatieorganen kun je lezen in onze teksten:
    - [Participatiedecreet: leerlingenraad](#)
    - [Participatiedecreet: schoolraad](#)
  - Inspiratie over hoe je leerlingen op een originele manier kunt betrekken vind je op de website van:
    - Vlaamse Scholierenkoepel:
[14 manieren om snel de mening van alle leerlingen te weten?](#) (praktijkvoorbeelden);
[3 vormen van leerlingenparticipatie](#);
[visie op participatie](#) en www.deconflixers.be/ (peer support)
    - [Kind & Samenleving](#).
-

3.6 Ouders als volwaardige partners

Recht om samen te leven met ouders, respect voor de leiding door ouders en de groeiende capaciteiten van het kind, recht op gezinshereniging, bescherming van de privacy, verantwoordelijkheden van ouders (artikelen 5, 9, 10, 16 en 18 IVRK).

Ouders zijn de eerste verantwoordelijken voor de zorg, begeleiding en opvoeding van hun kind. Ze zijn ook ervaringsdeskundigen. Ook als het eens botst, waardeer je hun rol. Behandel hen op ieder moment als volwaardige partners. Respecteer hun rechten, ook als dat minder evident is. Denk maar aan de ouder met wie de school voorheen nooit eerder contact had.

Ouders hebben hoge verwachtingen van de school voor de opleiding en opvoeding van hun kinderen. Als school zet je je elke dag in om dat engagement waar te maken, maar in ruil verwacht je wel de volle steun van ouders. In de engagementsverklaring in het schoolreglement tussen jou en ouders maak je na overleg met de schoolraad (en in voorkomend geval de scholengemeenschap en het LOP) wederzijdse afspraken over oudercontacten, regelmatige aanwezigheid en het spijbelbeleid, vormen van individuele leerlingenbegeleiding en het positieve engagement ten aanzien van het Nederlands.

Kinderen vallen tot aan hun meerderjarigheid (18 jaar) onder het ouderlijk gezag van hun ouders. Ouders of andere wettelijke verantwoordelijken nemen in het belang van hun minderjarige kinderen voor hen beslissingen. Wel is het ouderlijk gezag evolutief. Dat wil zeggen dat je rekening houdt met de toenemende en ontwikkelende capaciteiten van de jongere, waarbij de ouderlijke verantwoordelijkheid verhoudingsgewijs afneemt. Naarmate jongeren ouder worden en hun capaciteiten groeien, kunnen zij meer invloed uitoefenen en moeten ouders steeds meer rekening houden met hun standpunt. Ook als school respecteer je het standpunt van een leerling in de mate van zijn leeftijd, rijpheid en mogelijkheden.

Naast het traditionele gezin zijn er in onze samenleving heel wat andere samenlevingsvormen. Soms zijn er andere opvoedingsverantwoordelijken dan ouders, zoals voogden, meemoeders, grootouders, plusouders, pleegouders, verantwoordelijken van een gesloten gemeenschapsinstelling. Je gaat na hoe je hen, in het belang van het kind, betreft in de schoolloopbaan van het kind. Weliswaar respecteer je het [wettelijk kader rond ouderlijk gezag](#).

Bijzondere aandacht kan gaan naar jongeren die geconfronteerd worden met een echtscheiding. Het is belangrijk om als school bij echtscheidingen of betwistingen neutraal te zijn tegenover beide ouders. De meeste kinderen verkiezen ook loyaal te blijven aan beide ouders. Kinderen mogen niet het gevoel of het idee krijgen dat ze mogen of moeten kiezen tussen hun ouders. Je kunt als school geen partij kiezen voor een ouder. Je gaat ook discreet om met vertrouwelijke informatie over leerlingen en hun thuissituatie.

Wil je meer lezen over een goede samenwerking met ouders en het verhogen van ouderbetrokkenheid, neem dan een kijkje in de bouwsteen [Ouders](#).

- Lees meer over ouderlijk gezag en echtscheidingen op onze PRO.-website:
  - [Ouderlijk gezag en echtscheiding](#)
  - [Ouderbetrokkenheid](#)
- Lees meer over ouderlijk gezag en echtscheidingen op de website van ['t Zitemzo](#).
- Je vindt ook materiaal ter ondersteuning van jongeren die het moeilijk hebben met de echtscheiding van hun ouders of die met vragen zitten, op de website van:
  - [tweehuizen.be](#) (van het Vormingscentrum Opvoeding & Kinderopvang);
  - [Ludo Driesen](#);
  - [Koning Boudewijnstichting](#).

3.7 Genereuze, zorgzame en rechtvaardige school

Bescherming van de privacy, toegang tot passende informatie, bescherming tegen mishandeling en verwaarlozing, recht op passende levensstandaard, recht op onderwijs, verbod op kinderarbeid, bescherming tegen drugmisbruik, verbod op vrijheidsberoving (artikelen 16, 17, 19, 27, 28, 32, 33 en 37 IVRK).

3.7.1 Generositeit en zorg

Generositeit inspireert tot vrijgevigheid, beschikbaarheid en belangeloze inzet die tot de essentie van vorming en opvoeding behoort. Je draagt zorg voor al je leerlingen. Leerlingen die het moeilijk hebben, benader je vanuit je beleid op leerlingenbegeleiding. Je besteedt bijzondere aandacht aan leerlingen die opgroeien in armoede. Inspiratie voor een goed schoolkostenbeleid vind je in de bouwsteen [Kwetsbaarheid en armoede](#).

Inspiratie daarvoor kun je vinden in:

- onze tekst [Armoede op school. Een leidraad voor een kostenbeheersend en kostenbewust schoolbeleid](#);
- de brochure van Samen Tegen Onbetaalde Schoolfacturen! [Tips voor een kostenvriendelijke school](#).

Generositeit zegt ook iets over de manier waarop je je leraarschap beleeft. Het is de liefde om leraar te mogen zijn, om je vak te mogen uitoefenen en om jonge mensen mee de wereld te laten ontdekken. Je leerlingen merken dat door de manier waarop je les geeft. Ze zien het ook in de kleine dingen: je toont interesse in hun leefwereld, je vraagt wat zij van iets vinden of je vraagt hoe het met hen gaat. Je draagt al je leerlingen een warm hart toe, maar je schenkt extra aandacht aan bijzonder kwetsbare leerlingen, zoals de leerling die in een jeugdhulpvoorziening verblijft of de leerling die wordt uitgewezen.

3.7.2 Privacy en discretie

Leerlingen adequaat begeleiden bij hun totale ontwikkeling brengt een stroom aan informatie met zich mee. Met die informatie ga je zorgvuldig en discreet om. Als leraar heb je een discretieplicht (= ambtsgeheim). Je houdt vertrouwelijke informatie 'binnen de muren' van de school. Ook een kind heeft recht op bescherming van zijn privacy.

Wat doe je best niet?

- de contactgegevens van een leerling zonder uitdrukkelijke toestemming doorgeven aan hogescholen of universiteiten;
- foto's van leerlingen tijdens de sportdag zonder uitdrukkelijke toestemming op de schoolwebsite plaatsen;
- de problematiek van een leerling bespreken met een andere ouder die eist dat de directeur de leerling van school stuurt;
- de vraag van een meerderjarige leerling niet respecteren om zijn rapporten niet meer aan één ouder door te geven;
- slechte resultaten van leerlingen afroepen voor de hele klasgroep;
- met het oog op de interne kwaliteitsverbetering van een basisschool de behaalde attesten en studiekeuze van oud-leerlingen doorgeven zonder dat die gegevens geanonimiseerd zijn;
- boven het hoofd en achter de rug van de leerling met de ouders in gesprek gaan.

De leerling heeft op basis van zijn privacyrechten een toegangsrecht tot de gegevens die de school over hem bijhoudt. Dat recht geeft de mogelijkheid om inzage in en toelichting bij zijn dossier te krijgen. Hij mag ook een kopie vragen. Als school informeer je hem over zijn rechten, onder meer via het schoolreglement.

In principe oefenen de ouders van een minderjarige leerling dat recht uit. Een minderjarige is nog handelingsonbekwaam. Vanuit het veranderde kindbeeld mogen we evenwel aannemen dat een minderjarige leerling met voldoende onderscheidingsvermogen zelfstandig zijn privacyrechten kan uitoefenen. Hoewel de leeftijd waarop een jongere over voldoende onderscheidingsvermogen beschikt, verschilt van persoon tot persoon, wordt die doorgaans op 12 jaar gelegd (bijvoorbeeld in jeugdhulpverlening). Als de leerling 12 jaar of ouder is, oefenen zijn ouders zijn privacyrechten niet uit zonder zijn toestemming. Weliswaar doen zij dat enkel in het belang van hun kind.

Ouders hebben natuurlijk wel ouderlijke verantwoordelijkheden. Ze moeten daarvoor toezicht kunnen uitoefenen op de schoolloopbaan van hun kind. Ze hebben dus ook een toegangsrecht tot de persoonsgegevens van hun kind (bijvoorbeeld schoolrapport, overzicht van afwezigheden). Toch kan het wenselijk zijn dat je leerlingengegevens van heel persoonlijke aard niet automatisch doorgeeft aan de ouders (bijvoorbeeld rond geaardheid of problemen van psychische aard). Of en in welke mate je als school die gegevens doorgeeft aan de ouders van de minderjarige leerling, doe je in overleg met de leerling.

Hoe je gegevens verzamelt en bijhoudt, zal in overeenstemming met het beleid van je school gebeuren. De contouren daarvan zijn bepaald door de regelgeving met betrekking tot leerlingenbegeleiding, maar ook de Europese regels over privacy ([Algemene Verordening Gegevensbescherming](#)). Notities gebeuren alleszins respectvol. Je houdt ook enkel relevante gegevens bij ('*need to know, not nice to know*').

Als een leerling van school verandert, mag je enkel informatie doorgeven aan de nieuwe school die betrekking heeft op de specifieke onderwijsloopbaan van de leerling en voor zover dat in het belang van de leerling is. Tenzij de overdracht van de gegevens reglementair verplicht is, gebeurt de overdracht niet als de ouders van de minderjarige leerling of de meerderjarige leerling er zich expliciet tegen verzetten na de gegevens te hebben ingezien.

Lees meer daarover:

- op de PRO.-pagina [Privacy van de leerling](#);
  - in onze tekst [Enkele deontologische en juridische aspecten van leerlingenbegeleiding in het gewoon secundair onderwijs](#);
  - in onze tekst [Leerlingenbegeleiding - communiceren over privacygevoelige informatie](#);
  - in onze tekst [Algemene Pedagogische Reglementering nr. 2 - De begeleidende klassenraad in de loop van het schooljaar](#).
-

3.7.3 Bescherming tegen drugs en alcohol

Als school benader je drugsproblematieken vanuit een schooleigen drugsbeleid. Daarbij kun je leerlingen, ouders, de scholengemeenschap, het CLB, politie en externe hulpverleningsinstanties betrekken. Een goed drugsbeleid omvat een preventief en reactief luik. Je stelt een leidraad op voor de aanpak van leerlingen met een middelenproblematiek (niet alleen regels en grenzen, maar ook procedures voor begeleiding en doorverwijzing). Dat maakt dan integraal deel uit van het ruimer gezondheidsbeleid op de school. Meer lees je in de bouwsteen [Gezondheid](#).

- Lees meer over het uitwerken van een drugsbeleid in onze tekst [Drugsbeleid op een gezonde school](#). Je leest er hoe je leerlingen kunt benaderen op basis van de aard van de problematiek (viervoudige benadering):
    - vermoeden van drugsgebruik;
    - leerlingen die drugs gebruiken en om hulp komen vragen;
    - leerlingen die drugs gebruiken of bezitten en daarop betrap worden;
    - leerlingen die drugs verhandelen.
  - Mogelijke doelen uit het [Gemeenschappelijk funderend leerplan \(eerste graad\)](#) zijn:
    - LPD 41: de leerlingen onderscheiden positieve en negatieve effecten van verslavende middelen voor zichzelf en anderen;
    - LPD 42: de leerlingen stellen gezondheidsbevorderend gedrag in een schoolse context.
-

3.7.4 Arbeid op school

Om jongeren te behoeden voor uitbuiting en tewerkstelling in werkzaamheden die een bedreiging vormen voor hun gezondheid, opvoeding en ontwikkeling, zijn er beschermende maatregelen nodig, zoals een minimumleeftijd voor arbeid en voorschriften voor arbeidsomstandigheden.

In België is het verboden om kinderen arbeid of werkzaamheden te laten uitvoeren. Dat verbod eindigt zodra de minderjarige ofwel 16 jaar is, ofwel 15 jaar is én de eerste graad van het secundair onderwijs beëindigd heeft (al dan niet met vrucht). Er zijn twee uitzonderingen op het verbod op kinderarbeid:

- Kinderen mogen werkzaamheden verrichten in het kader van hun opvoeding of vorming. Denk maar aan bezigheden in het huishouden (bijvoorbeeld slaapkamer opruimen) of op school (bijvoorbeeld praktijklessen). Je ziet er als school wel op toe dat de leerlingen geen werkzaamheden uitvoeren die nadelig zijn voor hun pedagogische, intellectuele of sociale ontwikkeling. Leerlingen mogen ook geen werkzaamheden verrichten die hun fysieke, psychische of morele integriteit in gevaar brengen of schadelijk zijn voor hun welzijn. Denk aan arbeid die gevaarlijk is voor de leerling omdat hij het werk, objectief gezien, lichamelijk niet aankan.
- Kinderen mogen welbepaalde werkzaamheden (bijvoorbeeld acteren, zingen, modellenwerk) uitvoeren, als ze daarvoor een individuele afwijking hebben verkregen.

Om arbeid te verrichten in het kader van een leerlingenstage (of een duale opleiding) moeten de leerlingen dus wél minstens 15 jaar zijn (of 16 jaar als ze de eerste graad niet voltooid hebben).

Een leerlingenstage is een leerrijke ervaring op de werkvloer. Voor leerlingen is het zinvol om aanvullende praktijkervaring te kunnen opdoen in reële arbeidssituaties. De doelstellingen van de leerlingenstages maken onderdeel uit van de goedgekeurde leerplannen. Je respecteert daarbij de leeftijdsgrens en alle reglementaire welzijns-, arbeids-, en onderwijsaspecten.

Lees meer over de regelgeving rond leerlingenstages en andere vormen van arbeid in:

- onze tekst [Reglementaire aspecten van de organisatie van leerlingenstages in het voltijds so en het buso \(OV4\)](#);
  - onze tekst [Leerlingen verrichten arbeid- Een juridische leidraad voor de school](#).
-

3.7.5 Leefregels en sanctionering

Leerlingen vinden het belangrijk dat je grenzen durft en kunt trekken. Ze zijn vragende partij voor duidelijke regels en afspraken, maar willen ook dat die correct worden toegepast en dat je bij een overtreding ervan eerlijk en consequent reageert.

Soms is het nodig om een sanctie op te leggen. Aan die sanctie koppel je zorg en steun. Je blijft verbindend. Je keurt enkel het gedrag van de leerling af; nooit de persoon zelf. De leerling wordt niet afgeschreven door de fout die hij heeft gemaakt. De leerling blijft kansen krijgen. Ga naar het fundament [Verbindend schoolklimaat](#) als je daarover meer wilt weten.

Je legt ook nooit een sanctie op die de waardigheid van de leerling aantast (bijvoorbeeld een fluogeel vestje dragen bij het uitvoeren van een ‘werkstraf’, tenzij dat nodig is voor de veiligheid). Een straf mag niet onredelijk streng, discriminerend of vernederend zijn. Je zorgt ervoor dat een sanctie steeds in verhouding staat met de ernst van de feiten (= proportionaliteit) en dat je enkel een zwaardere straf oplegt als blijkt dat begeleiding of lichtere straffen niet hebben geholpen of zullen helpen (= subsidiariteit).

Als een leerling de leefregels van de school in die mate schendt dat zijn aanwezigheid een gevaar of ernstige belemmering vormt voor:

- het normale onderwijs- of vormingsgebeuren of;
- de fysieke of psychische integriteit en veiligheid van zichzelf, medeleerlingen, personeelsleden of anderen;

kan er een maatregel worden genomen die de leerling het recht ontnemt om, al dan niet tijdelijk, de vorming werkelijk en regelmatig te volgen (= een tuchtmaatregel).

Om een leerling tijdelijk of definitief uit te sluiten, volg je de tuchtprocedure die in het schoolreglement is uitgewerkt. Procedurele (en inhoudelijke) waarborgen zijn nodig om de rechten van verdediging van de leerling te garanderen. De ouders of de meerderjarige leerling zelf moeten schriftelijk ter kennis worden gebracht van de intentie tot een tuchtmaatregel. Ze krijgen inzage in het tuchtdossier en hebben het recht om gehoord te worden. Elke beslissing wordt schriftelijk gemotiveerd en ter kennis gebracht. Bij het opleggen van een tuchtmaatregel houd je ook rekening met het proportionaliteits- en subsidiariteitsbeginsel. Een sanctie moet in verhouding staan met de ernst van de feiten (= proportionaliteit). Je legt enkel een zwaardere straf op als blijkt dat begeleiding en lichtere straffen niet hebben geholpen of zullen helpen (= subsidiariteit).

Lees meer over het voeren van een tuchtprocedure in onze tekst [Orde- en tuchtmaatregelen - juridische en procedurele aspecten](#).

---

4 Instrumenten/bronnen

- [Artikel 6 pijlers voor een sterk armoedebeleid](#) (Klasse)
- [Het verschil tussen kinderrechten en mensenrechten](#) ('t Zitemzo)
- [Wat zijn mensenrechten?](#) (Amnesty International)
- [VN-Kinderrechtencomité verduidelijkt ‘belang van het kind’](#) (Kinderrechtencommissariaat)
- [Belang van het kind - General comment No. 14 \(2013\)](#) (Kinderrechtencommissariaat)
- [Het recht van het kind om gehoord te worden - General comment No. 12 \(2009\)](#) - (Kinderrechten.nl)
- [Handleiding - In 5 stappen naar een beslissing in het belang van het kind](#) (Keki)
- [Dossier straffe school](#) (Kinderrechtencommissariaat)
- [Standpunt onderwijskwaliteit vanuit kinderrechtenperspectief](#) (Kinderrechtencoalitie.be)
- [Uitval en uitsluiting in het onderwijs](#) (Kinderrechtencoalitie.be)
- [Kinderrechtenverdrag](#) (Kinderrechtencoalitie.be)
- [Kinderrechteneducatie in het onderwijs](#) (Kinderrechtencoalitie.be)

